

Kūdras ražotājus satrauc nomas līgumi

Valsts un pašvaldības varēs paaugstināt nomas maksu, bet nomniekam nebūs tiesību atkāpties

Kūdras ražotājus, kuri no valsts vai pašvaldības nomā zemi kūdras ieguvei, satrauc iznomātāju tiesības vienpusēji mainīt zemes nomas maksas apmēru ne retāk kā vienreiz sešos gados. Savukārt zemes nomnieks nevarēs vienpusēji atkāpties no nomas līguma.

Šādu kārtību noteikusi Saeima, šā gada 28. septembrī trešajā lasījumā pieņemot grozījumus Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā.

Ierobežos brīvu konkurenci

Latvijas Kūdras asociācijas padomes pārstāvis AS "Līvānu kūdras fabrika" valdes priekšsēdētājs un SIA "Zelta zeme" vadītājs Pēteris Romanovskis uzskata, ka šādus grozījumus Saeima pieņēmusi pārsteidzīgi, neapspriežoties ar viņiem un citiem derīgo izrakteņu ieguvējiem. Tā kā 71% platību, kurām izsniegta zemes dziļu izmantošanas licence, pieder valstij (55%) un pašvaldībām (16%), uzņēmēju iespējas izvēlēties turpmāk būs ierobežotas.

Latvijas Kūdras asociācijas valdes locekle Ingrīda Krīgere teic, ka valsts un pašvaldību kapitālsabiedrības, piemēram, AS "Latvijas valsts meži", SIA "Rīgas meži" konkrētajā komercdarbības jomā bauda dominējošu stāvokli, kas pats par sevi vēl nebūtu nekas nosodāms. Bet, viņsprāt, pats ļaunākais esot tas, ka jaunā kārtība ierobežos brīvu konkurenci. Pilnīgi tiek ignorētas nomnieku tiesības skaidri zināt visus zemes nomas noteikumus, līdz ar to uzņēmējiem nebūs iespējams plānot kūdras ražošanu ilgtermiņā.

Nomas maksa tikai kāps

"Pašlaik apspriešanā ir arī Finanšu ministrijas sagatavotie publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi, kuri paredz nevis pazemināt, bet tikai un vienīgi paaugstināt zemes nomas maksu," turpina Ingrīda Krīgere. "Pret to esam iebilduši, bet nav skaidrs, vai Finanšu ministrija iebildumus ņems vērā. Iznākumā kūdras ieguves uzņēmumiem, kuri nomā zemi no valsts vai pašvaldības, būtībā nebūs izvēles. Iznomātājs varēs paaugstināt nomas maksu, bet nomniekam pat nebūs tiesību atkāpties no nomas līguma," viņa iebilst.

Pēteris Romanovskis piebilst, ka šī problēma skars arī tos zemniekus, uz kuru zemes uzceltas pašvaldību ēkas, kā arī ceļu būvētājus. "Līdz ar to pastāv nopietnas bažas par iespēju attīstīt privāto ceļu, tiltu un citu infrastruktūras būvniecību, arī loģistikas objektu būvniecību Latvijā. Paredzētā "Via Baltica" projekta kontekstā vai plānotā dzelzceļa infrastruktūras pārbūvē aina zīmējas visai tumšās krāsās, proti, ja nomniekam jāmaina biznesa plāni vai jāpiesaka maksātnespēja, tad viņš nevarēs pārtraukt nomas līgumu. Nomnieks pat nevarēs nodot apbūves tiesību citam," viņš skaidro.

Jaunajai kārtībai divi autori

Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā, kas gatavoja šos likuma grozījumus, noskaidroju, ka priekšlikumu aizliegt derīgo izrakteņu ieguves vietas nomniekam, atkāpties no līguma trešajam lasījumam esot iesniedzis zemkopības ministrs Jānis Dūkļavs. Šāds aizliegums skartu arī to nomā nodoto zemi, uz kuras uzceltas valstij vai pašvaldībai piederošas ēkas.

Zemkopības ministrijas (ZM) parlamentārais sekretārs Ringolds Arnītis paskaidro, ka ministrs tomēr neesot šā priekšlikuma autors. Tiesa, trešajam lasījumam ministrija esot iesniegusi precizējumu, kurš skar derīgo izrakteņu, tostarp kūdras ieguvējus, kuriem aizliegums vienpusēji atkāpties no līguma neļautu neveikt kūdras ieguves vietas rekultivāciju. Tādējādi, ja nomnieks vairs negribētu saimniekot, tad viņš nevarētu atstāt nesakoptu valsts īpašumu.

Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā paskaidro, ka priekšlikumu par zemes īpašnieka tiesībām vienpusēji paaugstināt nomas maksu, ja līgums noslēgts uz laiku, kas ilgāks par sešiem gadiem, otrajam lasījumam iesniegusi Finanšu ministrija.

Jaunā kārtība uzņēmējdarbību nekavēs

Uz jautājumu, vai jaunā kārtība tomēr neapgrūtinās kūdras ražotāju, tāpat citu derīgo izrakteņu ieguvēju uzņēmējdarbību, ZM parlamentārais sekretārs Ringolds Arnītis atbild noliedzoši.

"Līdz šim paredzot nomnieka tiesības vienpusēji atkāpties no zemes nomas līguma, nomnieks varēja pamest daļēji izstrādātu kūdras ieguves vietu, tiklīdz ieguve kļuva sarežģītāka vai tika sasniegts kūdras slānis, kuru veido tumšā jeb enerģētiskā kūdra. Ņemot vērā apstākli, ka nomas maksa tiks indeksēta atbilstoši katra objekta specifiskajām īpašībām, veicot tirgus novērtējumu, tā arī būs patiesa atbildība par kūdras purva nodošanu izstrādei. Tāpēc, ja kūdras ražotāji grib izmantot valsts resursus ilglaicīgi un ilgtermiņā, tad šī kārtība uzņēmējdarbību neapgrūtinās. Drīzāk otrādi, neuzradīsies "laimes meklētāji" un "firmas viendienītes", kuras izmantos valsts resursus, vēlāk pametīs nesakoptus purvus un karjerus," paskaidro ministrijas amatpersona.

Latvijas Kūdras asociācijas valdes locekle Ingrīda Krīgere gan šaubās, vai esot iemesls bažām, ka derīgo izrakteņu ieguves vietas varētu palikt nesakoptas. "Derīgo izrakteņu ieguvējam jau pašlaik ir noteikts pienākums pēc ieguves pabeigšanas veikt ieguves vietas rekultivāciju. Tas ierakstīts gan likumā "Par zemes dzīlēm", gan noslēgtajos nomas līgumos," viņa teic.

Iebildumus neņem vērā

Saeimas deputāts, Tautsaimniecības, agrārās vides un reģionālās politikas komisijas Romāns Naudiņš uzskata, ka jaunā kārtība tomēr būs netaisnīga pret uzņēmējiem.

"Aizliedzot tiesības atkāpties no nomas līguma, valstij vai pašvaldībai piederošā zeme uzņēmējiem būtībā būs jānomā piespiedu kārtā. Šādos apstākļos nomnieks var izputēt," saka Romāns Naudiņš. "Tāpēc oktobra sākumā rakstiski biju lūdzis Valsts prezidentam neizsludināt šos likuma grozījumus un atgriezt Saeimai otreizējai caurlūkošanai." Taču Valsts prezidents tos jau izsludinājis 12. oktobrī.